

HET LEVENSVERRHAAL VAN ROELOF TER BRAAKE

de laatste schippersknecht van Eemnes

*verteld door
mevr. Bep Smit-van der Splinter*

Enige tijd geleden sprak mevr. Bep Smit-van der Splinter (geb. 1928) mij aan over Roelof ter Braake, haar tweede vader, zoals ze hem noemde. Ze vertelde dat ze nog allerlei materiaal over hem had. Ik mocht het inzien voor de Historische Kring maar dan moest ik wel een artikel schrijven over Roelof ter Braake (1898-1988) voor het kwartaalblad. Natuurlijk wilde ik dat graag doen. Er volgde een gezellig interview, ik zocht wat archiefmateriaal bij elkaar en stelde zo het volgende levensverhaal samen.

*Wolter ter Braake (geb. 1871), vader van
Roelof ter Braake*

*Margjen Assendorp (geb. 1873), gehuwd met
Wolter ter Braake en moeder van Roelof ter
Braake.*

Roelof ter Braake werd op 27 november 1898 geboren te Duisburg-Beeck. Zijn vader was Wolter ter Braake, geboren te Coevorden in 1871, zijn moeder was Margjen Assendorp, geboren te Meppel in 1873.

“Zijn vader was schipper en hij nam zijn gezin mee aan boord van zijn schuit. Toen zijn vrouw in 1898 moest bevallen, lag hij met zijn schip toevallig in Duisburg. Zodoende is Roelof in Duitsland geboren. Zijn vader had later ook een huis aan de wal. Hij moet Roelof wel hebben laten leren want zijn zoon was later een geschoold schipper. Hij heeft de nodige papieren gehaald zodat hij op alle Nederlandse wateren als binnenschipper mocht varen. Zijn vader was een keurige nette heer en zijn moeder een keurige vrouw. Hij had zusters en een broer en dat waren ook keurige nette mensen. Altijd keurig gekleed. Om zo te zien heel anders dan Roelof. Als je die zag, dan zag je hem sloffen met die ouwe broek aan.”

Jantje Veen (1904-1950), de eerste vrouw van Roelof ter Braake, met hun oudste zoontje Wolter (geb. 1926).

Zijn eerste vrouw heeft hij in Steenwijk leren kennen. Ze heette Jantje Veen en ze was op 10 juli 1904 in Steenwijk geboren. In die plaats is Roelof op 12 december 1925 met haar getrouwd. Jantje Veen was toen al zwanger van haar eerste kind. Zoon Wolter werd op 3 mei 1926 geboren. Jantje Veen was een keurig net mensje en Roelof hield veel van haar.

“In de crisistijd kon Roelof waarschijnlijk niet makkelijk werk vinden. Toen is hij met groot lef naar Eemnes gegaan en is hij daar gaan werken bij de firma Van IJken.” Hij is daar begonnen op 16 januari 1929. Van oudsher verzorgde de firma Van IJken per schip het beurtvervoer naar Amsterdam en Amersfoort. Vanaf 1925 begon Van IJken ook met vrachtauto's te rijden. Roelof begon bij Van IJken als schipper. Ook bracht hij spullen, die met de schuit waren aangevoerd met paard en wagen naar de plaats van bestemming.

Op 11 maart 1929 werden Roelof, zijn vrouw Jantje Veen en hun zoon Wolter

ingeschreven in de gemeente Eemnes. Ze gingen wonen op Wakkerendijk 34. Dat was een zijgedeelte (zuidelijk) van de boerderij van Rijk Rigter. Een aantal jaren later verhuisde het gezin naar Laarderweg 96A. Dat was een gedeelte van de woning van Jetse Huisman. Dit huis is afgebroken bij de aanleg van Rijksweg 27. In Eemnes werden nog twee kinderen geboren: Bep (Albertus Stefanus) op 13-1-1931 en Gerrie (Gerrigje) op 24-6-1935.

In de dertiger jaren ging Roelof al meer met de vrachtauto van Van IJken op pad. Nadat de Tweede Wereldoorlog was uitgebroken, kwam daar verandering in. Er was gebrek aan benzine en steeds meer auto's werden gevorderd. Al snel werden de vroegere schepen weer ingezet. Geen probleem voor de schipperszoon Roelof. In het laatste deel van de oorlog werden de schepen ook gebruikt om voedsel op te halen. Daarvoor is Roelof verschillende keren naar Friesland en Groningen geweest. Dan bleef hij altijd een hele week weg. Op een van zijn tochten in de hongerwinter is hij met veertig ton kaas aan boord vastgevroren bij Warffum. In die tijd reed hij ook eens met paard en wagen over het ijs. En

Roelof ter Braake (1898-1988) en zijn eerste vrouw Jantje Veen (1904-1950).

hij voorzag verschillende sanatoria van eten. In 1945, aan het einde van de oorlog, hebben de Duitsers zijn schip bij het gemaal laten zinken. Na de oorlog werd zijn boot gelicht en toen heeft Roelof er nog een aantal jaren mee gevaren tot hij in 1953 definitief op de vrachtauto overstapte.

Inmiddels had Roelof in zijn persoonlijk leven heel veel meegeemaakt. In 1949 kreeg het gezin eindelijk een eigen woning: Nieuweweg 4A. Jantje Veen, de vrouw van Roelof, had de laatste jaren erg getobd. Ze was blind geworden en moest daarom aan haar ogen geopereerd worden. Volgens Bep Smit "was die operatie goed gelukt, het mensie kon weer goed zien en zou de andere dag naar huis komen. Maar wat gebeurde er: ze kreeg een soort van bloeding en daaraan is ze overleden. Dat was op 7 maart

1950 in het ziekenhuis in Laren. Dat was een hele grote klap voor Ter Braake want hij was dol op zijn vrouw. Hij was helemaal van streek. Dit gebeurde nadat het gezin verhuisd was naar Nieuweweg 4A”.

Op Nieuweweg 6 woonde toen het gezin van Jaap van der Splinter en Johanna de Leeuw met twee dochters en een zoon. Eén van de dochters was Bep, later getrouwd met Dick Smit. Ze herinnert zich nog goed dat de dochter van Roelof (15 jaar oud) vertelde dat haar moeder was overleden. Vader Roelof had steun nodig. Bep vertelde: ”We hadden diep medelijden met de man en we gingen er met mijn vader over praten. Toen zei mijn vader: “Laat hem maar hier komen, koffie drinken, dan zit ie tenminste niet alleen”. Mijn moeder ging daar een beetje helpen. Ze had er eerst nog geen zin in om hard te gaan werken maar toen vroegen de jongens van Ter Braake of ze de was wilde komen doen en of ze het huis wilde schoon houden. Wij zeiden: “Moeder, je kunt ze niet laten zitten, je gaat het maar doen”. Dus moeder ging er naar toe en na verloop van tijd zei ze “Goh, die man wil met mij trouwen, die is gek op mij geworden”. “Nou”, zeiden wij, “moeder, daar hebben we niks op tegen want wie weet hoe leuk leven je tegemoet gaat”. Ze had de laatste jaren al geen huwelijksleven met mijn vader meer gehad dus ze kon doen en laten wat ze wilde. Zo gezegd,

Trouwfoto van Roelof ter Braake (1898-1988) en zijn tweede vrouw Johanna de Leeuw (1902-1992). Genomen op 29 september 1950.

HKE-100

Foto genomen voor het huis van Van IJken op Wakkerendijk 29 toen Roelof ter Braake op 16 januari 1954 vijfentwintig jaar bij de firma Van IJken werkte. Links de versierde vrachtwagen. V.l.n.r. Roelof ter Braake, zijn tweede vrouw Johanna de Leeuw, kleindochter Nettie en Kees van IJken.

zo gedaan en ze ging bij Roelof wonen”. Kort daarna, op 29 september 1950 zijn Roelof ter Braake en Johanna de Leeuw (geboren te Laren op 19 mei 1902) in Eemnes getrouwd. Ze bleven wonen op Nieuweweg 4A, vlak naast Jaap van der Splinter.

Bep Smit vervolgt: “Dus wij waren onze moeder kwijt. Dat was natuurlijk ook de bedoeling niet en wij waren een klein beetje gepikeerd. Na verloop van tijd vroeg Ter Braake mij en mijn zus eens om koffie te komen drinken. Maar daar hadden wij niet 1-2-3 zin in. Hij zei zelfs dat we onze vader mee mochten nemen.”

“Toen heb ik er nog eens flink over nagedacht en er met mijn vader en zus over gepraat. Mijn vader zei: “Dat ken ik toch niet doen, wat moeten de mensen wel niet denken”. Ik zei: “Papa, wat hebben wij eigenlijk met de mensen te maken, het gaat er toch om dat wij het ook gezellig hebben”. Toen zei ik op een zondag tegen mijn vader:”Kom op, ik ga d’r naar toe”. Ik ging voorop, ik deed de achterdeur open, ik ging brutaalweg zo naar binnen en mijn vader achter me aan. Nou, Ter Braake was ontzettend blij en mijn moeder ook want ze kon toch

De versierde wagen van Van IJken, met Roelof ter Braake achter het stuur, rijdt over de Nieuweweg. Aan weerszijden van de wagen Arie de Leeuw en Wolter ter Braake. Foto van 16 januari 1954, toen Roelof ter Braake 25 jaar bij Van IJken werkte

niet buiten ons en er werd meteen koffie geschonken. Daarna kwam Ter Braake iedere zondagmiddag om 12 uur mijn vader roepen: “Jaap, de vrouw heb de soep klaar gezet, kom je ook?” Dat ging na verloop van tijd steeds beter. Ze kwamen al gauw op mijn vaders verjaardag en ook op mijn verjaardag.”

“Ter Braake was een doodgoeie kerel. Dat merk je wel aan het volgende verhaal. Zijn dochtertje Gerrie had al jong een vriendje en die had haar opgeknaapt en dat kind moest een baby krijgen. Roelof deed alles voor zijn dochter; ze kon dus gewoon thuis bevallen. Toen kreeg ze een kind dat ongelukkig was, een zoon Edward. Hij was geestelijk gehandicapt en kon niet goed lopen en praten. Roelof en mijn moeder hebben dat kind toen groot gebracht zodat het geen blok aan het been van Gerrie was. Later leerde ze een jongen uit Hilversum kennen, een heel beste man. Hij wilde Edward wel op zijn naam nemen en dat heeft hij ook gedaan maar mijn moeder, die wou Edward niet meer missen want die was bang dat het jochie in een tehuis zou komen.”

“Mijn zus heeft Edward jarenlang elke dag naar het busstation in Laren gebracht vanwaar hij naar zijn schoolje ging. Ze vervoerde hem in een bakkie op de fiets. Ter Braake ging elke keer met die jongen naar het ziekenhuis; hij heeft hem laten opereren en daarna moest hij van die aparte orthopedische schoenen hebben. Ter Braake ging naar De Jong aan de Beijemansweg in Laren; daar werden hem orthopedische schoenen aangemeten, van die zware bakbeesten. Op den duur ging hij daar op lopen en hij had schik. Edward is nog jarenlang bij Ter Braake en mijn moeder blijven wonen; nu heeft hij zijn huis in de Bijvanck, in een complex voor begeleid wonen.”

“Ter Braake kocht op een gegeven moment ook een eigen auto. Kees Koot van HKE-102

de garage zorgde ervoor dat hij een auto kreeg voor een betaalbare prijs. Dat was een geweldige man, Kees Koot. Zonder die auto zouden ze met Edward nergens zijn gekomen.”

“Ter Braake was een harde werker. Nadat hij met mijn moeder getrouwd was, heeft hij nog vele jaren voor Van IJken pakjes gereden naar Amsterdam. Hij vertrok 's morgens vroeg en vaak was hij 's avonds pas rond 9.00 uur thuis. Hij heeft nooit echt ongelukken gehad met de vrachtwagen. Ook reed hij altijd alleen, op een keer na. Van Exter uit Eemnes had hem gevraagd of hij eens mee mocht rijden naar Amsterdam. Ter Braake dacht dat de man hem misschien wel zou helpen met dragen en hij nam hem dus mee. Maar hij heeft hem een keer meegenomen en zei daarna: “Nooit meer, vrouw! Die man, dat is een man, die praat zo raar. Ik hou daar niet van en hij heeft ook niet helpen dragen.”

V.l.n.r. Edward, de zoon van de dochter van Roelof ter Braake, Roelof ter Braake en zijn tweede vrouw Johanna de Leeuw

Roelof ter Braake en zijn tweede vrouw Johanna de Leeuw. De foto is gemaakt op 16 januari 1969 toen Roelof ter Braake 40 jaar bij de firma Van IJken werkte

In 1954, toen Roelof 25 jaar bij Van IJken werkte en in 1969, toen hij zijn 40-jarig jubileum vierde, was er groot feest. Er stonden hele stukken over Roelof in de krant. Bij zijn laatste jubileum ontving hij uit handen van burgemeester De Bekker een koninklijke onderscheiding. Ook ontving hij de eremedaille van de Protestants Christelijke Beroepsvervoerdersbond.

Roelof is bij de firma Van IJken actief gebleven tot begin jaren zeventig. Hij was dus al over de 70 toen hij een punt zette achter zijn loopbaan.

Volgens Bep Smit was Roelof geen kindervriend en ook geen dierenvriend.” Hij kon daar niet tegen. Hij was een hele beste man, ze konden alles van hem krijgen. Tegen de kinderen was het: “Hier, snoep en wegwezen!” De man heeft altijd hard gewerkt, was vaak weg en lang van huis. Met zijn eigen kinderen is hij ook niet zo veel opgetrokken.”

“Ter Braake en mijn moeder hebben ook allerlei mensen in de kost gehad, zoals Bart Tak, Jan Zijtveld en Piet Peek. Ze hadden er een eerste klas kosthuis.”

“Tijd voor liefhebberijen was er niet. Tijdens zijn tochten had hij toch wel iets als een liefhebberij: hij ging dan houtsnijwerk maken. Hij had van die dikke handen en vingers. Je kon niet begrijpen dat hij zo iets moois kon maken. Mijn moeder had een lampenkap hangen en die had hij helemaal uitgesneden met afbeeldingen van zomer, winter, voor- en najaar.” Nadat hij gestopt was bij Van IJken is hij op aanraden van Jaap van der Splinter konijnen gaan fokken. Hij moest iets te doen hebben anders werd hij chagrijnig. Bep Smit vertelt nog smakelijk hoe zij op een keer ontdekte dat hij een mongolenkonijn had. Roelof had niets gemerkt. Ze herinnert zich ook nog het dode konijn van Flip van Malenstein, dat plotseling weer levend werd; het had een soort toeval gehad. Roelof hield er ook van om met zijn vrouw op reis te gaan, naar Limburg, naar Duitsland.

Bep Smit laat duidelijk merken dat ze ook plezier met elkaar gehad hebben. Zo deden ze na de officiële viering van het 40-jarig jubileum het feest nog eens dunnetjes over. Toen Bep net kennis had aan Dick Smit uit Den Haag heeft Dick de boel op stelten gezet door verkleed als oude bedelaar eerst Bep voor de gek te houden en later Roelof. Ook is Bep eens goed kwaad geweest op Roelof. Ze dacht dat hij de accu-oplader van haar man Dick geleend had en niet teruggegeven had. Toen Roelof zei dat hij hem niet had, liet ze hem de hele schuur leeg halen. De oplader werd niet gevonden en bleek later bij de burens van Bep te zijn. Daar konden ze toen weer om lachen.

Roelof en zijn tweede vrouw zijn beiden negentig jaar geworden. Ze waren

Vrachtauto van de firma Van IJken. V.l.n.r. Jan van IJken, onbekend, Wim van IJken (achter het stuur), Toon Simons, Roelof ter Braake, Jacob van IJken. Foto ca. 1930.

volgens Bep twee handen op een buik. “Als Ter Braake zei: “Dat wil ik” dan zei moeder: “Nou, ja, Roeffie, dan doen we dat maar!” Zo ging dat ook toen ze al ver in de tachtig waren en moeder slecht werd. Ze had suikerziekte en ging steeds slechter zien. Toen ze meer verzorgd moest worden, wilde Roelof met haar naar Johannes Hove in Laren. Daar had hij het niet echt meer naar zijn zin. Hij is er overleden op 23 september 1988. Johanna de Leeuw overleed in Johannes Hove op 5 augustus 1992.

Met Roelof ter Braake is een kleurrijke figuur uit Eemnes verdwenen. Ik ben Bep Smit-van der Splinter zeer dankbaar omdat ze zo openhartig en gezellig heeft verteld over haar tweede vader. Bij dit artikel zijn een aantal van de oude foto's gevoegd waarvan ze er nog zoveel heeft. Foto's van de laatste Eemneser schippersknecht.

*Henk van Hees,
Kerkstraat 15,
3755 CK Eemnes,
035-5389849*

HKE-105